

3000

[Faint, illegible handwriting]

1723

1. Buder, Christianus Gottlieb : De bibliothecis . . .
legatis . . . Dissert. a.c. . . . Relatum sibi praefecti
bibliothecae . . . acad. . . munus . . . significat.
et ad visitandum . . . Apollinis et musa-
rum hoc templum . . . invitat.
2. Vietmarus, Joh. Wilhelmus : Programma de praescriptis
anomala, Disputationibus publicis ad Ludw. velle
exercitationes praemissum
3. Fickius, Jo. Jacobus, Coll. med. Decanus : Praepemphicon
inam : De generali futurae criseos aut jam factae
signo, Dissertationi Samuelis Anoldi de febris
praemissum.
4. Schroederus, Jo. Christianus : De relaxatione jur-
mentorum
5. Schroederus, Joh. Christianus, Fac. jur. Decanus : Progra-
ma, lectioni auspicali Joh. Henrici Rössneri . . .
praemissum.

1723

6. ^{at} : Schroeterus, Fr. Christianus: De probatione
per testes et presumptiones itemque juramento
judiciali et necessario in processu executionis
locum habende. 2. Ed. 1723 & 1744.
7. Schroeterus, Fr. Christ.: De dote in secundo matris
monito facite renovata
8. Hevogtius, Fr. Philippus, Coll. jur. Decanus: Programm
Disputationi ... Christi Michaelis Heberbergii ^{Foral}
missum.
9. Wedelius, Joannes Adelphus: De febris.
10. Wedelius, Joannes Adelphus: De haemoptysi
11. Wideburgius, Fr. Bernhardus: De estimatione sum
Funn pro aedificiorum structuris.
12. Wideburgius, Fr. Bernhardus: De imperfectione
Calendarii Gregoriani ejusque anno 1724. discrepantia
a Calendaris correcto.

1723.

13. Wildvogelius, Christianus: De servitiis feudales
ex allodio praestantibus.
14. Wildvogelius, Christianus, Ord. jur. Decanus: De legibus
inexorabilibus ad fin. C. de tabular. (et Disputatio-
nem solennem Iuris Nervici Belani insertat.)
- 15^a.^t Wildvogelius, Christianus, Ord. jur. Decanus: Pro-
gramma: De legibus imperfectis ad lit. l. § 1. Nepianae
Ced. (et Disputationem solennem Antiquae Rudolphi
Schulles insertat) 2. Exempl.
- 16^a.^t Wildvogelius, Christianus: De fontibus juris Romani
et antiquae usq. hodiernae. 2 Exempl.

De

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA 1823,4

Pub. 17. num. 7.

RELAXATIONE IURAMENTORVM

P. 149.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE VVESTPHALIAE ET RELIQUA

PRAESIDE

DOMINO

IO. CHRISTIANO SCHROETERO

IURIVM DOCTORE ET PROFESSORE PVBLICO CVRIAE PROVINCIALIS
ATQVE SCABINATVS NEC NON FACVLTATIS IURIDICAE

ADRESSORE

PATRONO ET PROMOTORE SVO OMNI PIETATIS
CVLTV DEVENERANDO

PRO LICENTIA

SVMOS IN VTROQVE IVRE HONORES AC PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CAPESSENDI
PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISIONI SVBMITTIT

RESPONDENS AVTOR

IOHANNES HENRICVS RASSOVIVS

GADEB. MEGAPOL.

DIE XX. NOVEMBR. M DCC XXIII.

L. H. Q. C.

IENAE

TYPIS IOH. ADOLPHI MVLLERI.

VIRO MAGNIFICO
PRAENOBILISSIMO AMPLISSIMO AC
PRVDENTISSIMO
IOHANNI IACOBO
FABRO
SAC.ROM.IMP.LIBERAEREI.
PVBL. HAMBVRGENSIS
CONSVLI

SVMME MERITO
DOMINO AC PATRONO SVO
GRATIOSISSIMO

DISSERTATIONEM HANC INAVGV-
RALEM
CVM VOTO

OMNIGENAE PROSPERITATIS AC FELICITATIS
DICAT AC DEDICAT

MAGNIFICO IPSIVS NOMINI
ADDICTISSIMVS

IOHANNES HENRICVS RASSOVV.

Thef. I.

Recepta huc usque de Jura-
 mentis eorumque solutio-
 ne ac relaxatione doctrina
 circumsepta est tot distin-
 ctionibus omni rationabili
 fundamento destitutis, &
 parum aut nihil significan-
 tibus, ut, si distinctiones
 istas sequi vellemus, non solum a plurimis
 contradictionibus securi haud esse possemus, sed
 & tempus huic labori destinatum explicandis il-
 lis minime sufficeret; quare missis istis tricis, no-
 stram de hac materia mentem brevibus & facili
 methodo proponere constituimus.

Thef. II.

Ante omnia vero necessum erit definitionem

A

iura-

iuramenti veram ac adæquatam fundamenti loco ponere, ex qua postea, ordine plane naturali, consequentias, sanæ rationi conformes, colligere licebit. Rectam enim & sanam hac in materia rationem auctoritatibus Doctorum æque ac auctoritati Juris Pontificii longe præferendam esse ducimus. Quippe quod Jus Canonicum in tractatione hujus materiæ interesse Cleri & Monarchiæ Papalis pro unica fere norma habeat, ut eam ob causam rationibus a Pontificiis traditis secure niti non liceat.

Thef. III.

Est vero Juramentum asseveratio promissioni adjecta, qua significat promissor, nisi præstiterit, renunciare sese misericordiæ divinæ. Quæ definitio ex ipsis colligitur verbis, quibus essentia Jurisjurandi continetur, nimirum, *Ita me adjuvet Deus*. Neque obstat, quod Jusjurandum non solum promissorium, sed aliquando affirmatorium dici possit: nam qui affirmationem juramento confirmat, promittit se vera respondere. Unde prono nisi sequitur, quod abstrahendo a legibus civilibus, non magnum usum habeat distinctio juramenti in *confirmatorium*, quod accedit promissioni separatim factæ, & *promissori-*

-EIV

A

forium, cum quid directe promittitur jurato. Nam ut ex jam dictis patet, utrumque hoc juramentum promissorium est, utrumque obligationem aliam confirmat, sive ea sit præcedens, sive concomitans.

Thef. IV.

An jurare licitum sit nostrum non est demonstrare. Si quis dubitet, an sibi liceat, conscientia suæ dubiæ optime consulere potest, si legat id, quod habet Vener. D. Buddeus in *Theol. morali. P. II. cap. III. Sect. V. §. X.* Ex allata vero Jurisjurandi definitione patet, juramentum esse accessorium promissionis cujusdam principalis, cui adjicitur, illiusque naturam induere, adeoque non producere novam obligationem, sed antea existentem solummodo confirmare. conf. Buddeus. *loc. cit. §. XII.*

Thef. V.

Nec est, quod dicas, hoc modo juramentum, obligationi jam antea firmæ accedens, esse supervacuum. Nam introductum est jusjurandum, ut major metus violandæ fidei, quam is, quo homines (quos facta nostra latere possunt) timemus, divinæ potentia consideratione atque religione incuteretur: & licet omnes non Athei

credant Deum violationem promissorum etiam injuratorum vindicare, iisdem tamen haud quicquam vane persuasum est, acerbius puniri, qui iram Dei expresse provocaverit, ac quantum in se fuit, ad ipsius misericordiam viam sibi praclusit.

Thef. VI.

Promissionis objecta sunt actus, qui vel pracepti, vel prohibiti, vel indifferentes. Hac distinctione duce totum de Juramentorum relaxatione laborem absolvemus, posthabitis ceteris omnibus, quibus scatenonnullorum Doctorum libri, distinctionibus.

Thef. VII.

Actus cujusdam indifferentis promissio per se valida est, nec juramento indiget; pactum enim nudum non minus obligat, (uti ex ipsa jurisjurandi definitione intelligi potest) quam id, in quod juravimus. Pactum enim est quo adstringimur; juramentum ad punitionem divini attinet, quam provocare ineptum esset, si pacti violatio non esset per se illicita, illicita autem non esset, nisi pactum esset obligatorium. Si vero tali promissioni juramentum accesserit, eo fortius obligat, quia virtus juramenti consistit in confirmatione obligationis jam an-

tea existentis, & hoc casu jusjurandum est instar geminatae promissionis.

Thef. VIII.

Licet vero ex promissione ejusmodi jurata jurans omnimodo obligatus sit, interim tamen Principi competit potestas effectum juramenti tollendi, ejusque obligationi efficaciam in foro externo ob justam causam adimendi. Est enim jurans prius obligatus Principi, quam se alteri juramento obstrinxit; Inde juramento ab obsequio superiori debito se liberare nequit. Uti autem Princeps jus quæsitum etiam alteri ex juxta causa auferre potest; ita nullum dubium est, posse eum illud quoque jus, quod alter ex promissione juramento confirmata consecutus est, justa causa id exigente, tollere. Fons hujus juris est Majestas, seu summa Principi in Subditos competens potestas. vid. Joh. Sam. Strykii *Meletem. de Juram. Mel. III. cap. II. §. II.*

Thef. IX.

Hoc est, quod a Doctoribus relaxatio juramenti vocari solet. Unde Doctores relaxationem definiunt, quod sit Potestas majestati competens vi cujus summus Princeps, vel cui ille hoc committit, aliquem a juramento inique extorto

liberare atque obligationem inde profectam tollere potest, ut impetrans conscientiam suam salvare, sine metu perjurii agere, & jus suum prosequi possit.

Thes. X.

Quam vero relaxationis definitionem minus accuratam esse inde probo. Dicitur enim in ista relaxationem esse potestatem Principi competentem, vi ejus aliquem a juramento *inique extorto* liberare, atque *obligationem inde profectam* tollere possit. Jam autem inferius demonstrabimus Juramentum inique extortum, nullam omnino producere obligationem, adeoque ab illo nulla relaxatione opus esse.

Thes. XI.

Rectius ergo relaxationem circumscribendam puto, quod sit potestas Majestati competens, vi ejus Summus Princeps, vel cui ille hoc committit, aliquem a promissione alias valida, & per consequens a juramento quoque huic promissioni adjecto, tollendo scilicet ex justa causa obligationem ex jurata ista promissione alteri quaesitam, absolvere potest, ut impetrans in eum statum redeat, in quo, antequam juraverat, fuit.

Thes.

Theſ. XII.

Sequitur inde, quod alteri jus ex jurata promissione quaſitum, non ex qualibet ſed ex juſta ſolummodo cauſa, auferri poſſit; veluti, ſi ſalus publica, tanquam ſuprema lex, vel ipſa æquitas id ſuadeat; Princeps enim & boni & æqui moderator eſt.

Theſ. XIII.

Nec dubitandum, quin ſubditi ſalva conſcientia Principi, prædicto modo effectum jurisjurandi tollenti obſequium præſtare poſſint; Etiamſi enim juramentum nullum vitium in ſe habeat, attamen hoc caſu per jurantem non ſtat, quominus impleatur juramentum, nec is perjurus eſt, qui non poteſt, auctoritate ſuperioris impeditus, ſervare juramentum, ſed qui non vult, cum poſſet. Ex quo ſluit non licere ſalva conſcientia petere a Principe relaxationem juramenti in ſe validi, quia ſic proprio auſu quis recederet a nexu juramenti, quod in foro interno non poteſt non eſſe perjurium, nam is qui intentionem tantum habet non ſervandi juramentum legitime præſtitum, jam tum, ex ſententia Moralistarum, perjurus eſt. Unde ſatis conſtat, quam male conſulatur conſcientiis communi illa doctrina, quod a juramento etiam valido

valido peti a Principe possit relaxatio. Stryk. *in Melet. III. cap. 2. §. 31.*

Thef. XIV.

Prohibiti cujusdam actus promissio per se invalida est, ideoque per juramentum, tanquam accessorium, nullamque novam producens obligationem, nihil novi roboris accipit: & quia hoc modo ex jurata ista promissione nulla orta est obligatio, nulla quoque relaxatio a juramento praestito locum habere potest; privatio enim praesupponit habitum, & ubi nulla exstat obligatio, ibi quoque nulla datur ab obligatione absolutio.

Thef. XV.

Qui vero tale juramentum praestitit arbitrarie puniri potest, imo debet, non solum quod actum legibus prohibitum promissit, sed etiam promissionem istam juramento confirmare voluit, hocque facto exiguam satis, qua Deum colit, reverentiam prodidit, & aliis conscientia tenera praeditis scandalum praebuit.

Thef. XVI.

Licet vero jurans alteri se obligare non potuerit, quia lex obstabat, adeoque nulla relaxatione opus habeat, interim tamen peccati assumptionis

tionis (uti vocant) nominis divini in vanum re-
 us erit, a quo ut absolvatur utique necessarium
 multis videri posset; veluti hanc circa absolu-
 tionem supremam sibi potestatem Pontifex Ro-
 manus tribuit, *S. T. Gratian. Disc. for. c. 233.*
n. 56. inter Protestantes vero ad Consistoria ea
 referri solet. Attamen si jurantem hujus peccati
 serio pœnitet, hac tali absolutione indigere non
 magis videtur, quam quivis alius admisi grati-
 am, etiam haud salutato Consistorio, a Deo be-
 nignissimo impetrans. Nisi quod si ipse jurans
 conscientiae suae forsân scrupulosæ melius consule-
 re putet per absolutionem expressam a Consisto-
 rio impetratam, nihil obstabit, quo minus illam
 legitimo modo, ad promovendam animi tran-
 quillitatem, & ad removenda omnia, quæ forsân
 emergere possent dubia, petat.

Thef. XVII.

Jurata super actum legibus præceptum fa-
 cta promissio, sine dubio maxime obligatoria
 erit. Sic v. gr. legibus præceptum est Civibus,
 ut Magistratui suo municipali obsequium debitum
 præstent, si igitur Civis obedientiam huic Magi-
 stratui vovet, nil aliud agit, quam ad quod jam
 antea erat obligatus, per expresse vero factam,

B

& qui-

& quidem iuramento accedente promissionem, eo fortius se obstringit. Ex iusta tamen causa tale iuramentum infringendi potestas Principi haud deneganda erit. Iusta vero erit causa vel necessitatis, vel utilitatis publicæ, vel summæ æquitatis.

Thef. XVIII. A
His fundamenti loco suppositis, ad speciales quosdam casus nunc progrediendum, quibus Dd. relaxanda esse iuramenta strenue asserunt. Ubi primum locum obtinet iuramentum vi metuque extortum, in quo fere omnes relaxationem necessariam existimant. Quam sententiam antequam sub examinis incudem vocemus, primo occurrit præiudicialis quæstio, an sc. iuramentum istud fuerit validum an invalidum, de quo ut recte iudicare possimus prius videndum an promissio, ad quam quis metu adactus est, sit obligatoria? Si enim hæc tanquam negotium principale, nulla est, haud dubie etiam iuramentum tanquam accessorium erit invalidum.

Thef. XIX. M
Nosram de ultima quæstione, an scilicet promissum vi metuque extortum sit obligatorium? sententiam antequam exponamus, paucis dicen-

dicendum erit de distinctionibus, quæ a Dd. hic adhiberi solent. Distinguunt enim inter metum gravem absolute, vel ratione habita personæ metuentis, & levem; illatum iuste & iniuste; ab eo cui promittitur vel ab alio: item inter actus liberales & onerosos: & pro his diversitatibus alii actus dicuntur irriti, alii ad arbitrium promittentis revocabiles, alii in integrum restituendi, non sine magna sententiarum varietate circa hæc singula. vid. Grot. *de J. B. & P. lib. 2. c. 11. §. 7.*

Thef. XX.

Grotius, cum quo & alii faciunt, promissum metu extortum obligatorium esse vult, quia in promittente adest intellectus & voluntas, dum electionem habet, an minarum & periculi eventum expectare, an vero hoc promittere velit; cum itaque verus adsit consensus, veram quoque adesse Jure naturæ obligationem statuit loc. cit. Ad adductam Grotii rationem respondit Stryk. *Mel. III. cap. 2. §. 14.* pacta non esse negotia unilateralia, sed bilateralia; ut itaque pactum aliquod pro valido haberi possit requiri, ut a nulla parte adsit vitium, quia alias totum negotium esset vitiosum & invalidum. Requiritur vero ad imputationem promissorum, ut non so-

lum aliquis voluntarie promiserit, sed &, ut ille, cui promittitur debite se gesserit. Ergo imputatur quidem promissum auctori, i. e. qui voluntarie promisit, sed ad imputationem hic non sufficit, quod promittens voluntarie promiserit, sed & requiritur, ut alter ius acceptandi habuerit. Jus enim ex promisso post acceptationem oritur. Cum enim obligatio semper referatur ad alium, cui quid est præstandum; adeoque illi respondeat in altero ius, cuius vi exigere queat obligationis impletionem; non sufficit ad eandem generandam, ut in uno sine principia obligationem producentia, sed in altero quoque requiruntur principia ad Jus quærendum idonea. Citra ius quippe obligationi respondens, nulla intelligi potest obligatio. Et nihil debeo, si nemo iure me postulare quid potest. Pufendorf. *d. J. N. & G. lib. 3. c. 6. §. 10.*

Thes. XXI.

In hæcenus dictis totius huius quæstionis resolutio latet. Ex parte promittentis enim metus non potest impedire, quo minus eius actio voluntaria sit, quia voluntas semper coniuncta est cum spe & metu. Ergo in tali promisso metu facti videndum, an metum incutiens ius & pote-

potestatem habeat metum incutiendi, an minus. Priori casu imputatur promissio, quia metum inferens habet potestatem acceptandi; posteriori non imputatur, quia metum incutiens non habet potestatem acceptandi, ut pote qui peccavit contra regulas iusti, ideoque ex facto suo iuri & æquitati contrario, nullum ius acquirere potest.

Thef. XXII.

Ex his vero porro sequitur, neque iuramentum tali promisso metu extorto adiectum validum esse, vel obligationem ullam producere. Iuramentum enim tanquam accessorium induit naturam negotii principalis, cui accedit, si ergo hoc non est obligatorium, neque iuramentum obligatorium esse poterit. Insuper in omni iuramento tres requiruntur Comites, veritas, iudicium & iustitia, quibus deficientibus iuramentum nullum est, ipso iure Canonico consentiente. *c. 2. Caus. XXII. qu. 2. & cap. Etsi Christus 26. X. de iurejur.* at in iuramento metu extorto deficit iudicium, quod nihil magis impedit, quam vis & metus, consentiente Struvio *diff. de relax. juram. ad effect. agendi. c. 2. §. 11.* deficit quoque iustitia, licet enim is qui vi & metu adactus iurato promissit, iniuste non agat, metum

tamen iniiciens contra iustitiam quam maxime facit, & hoc quoque facto impedit, quo minus obligationem ex tali promisso sibi acquirat.

Thef. XXIII.

Quanquam autem hoc casu metum inferentem nullum ius in promittentem consequi statuit Grotius *d. I. B. & P. lib. 2. cap. 13. §. 14.* nihilominus tamen iurantem Deo obligari, ut stet iuriurando, putat. *l. c.* Fundamentum huius sententiae est falsa ista hypothesis de promissione Deo in iuramento facta, quod tamen non solum naturae iuramenti, sed etiam ipsius definitioni ac iuri naturali directe contrariatur. Deus enim in iuramento ut testis invocatur, testi vero nil promittitur, aliud enim est promittere, aliud in testimonium aliquem vocare. Exemplum a Grotio adductum ex *Ezech. XVII. v. 12. 13. 15.* ubi videmus Hebraeos reges & a Prophetis increpatos & punitos a Deo, quod fidem iuratum Babiloniis Regibus non servassent, huc minime quadrat, ibi enim non est quaestio de iuramento vi metuque iniusto, sed metu maxime iusto extorto, nemo

nemo enim negare audebit, Regem eos, quos victor bello subegit, cogere & iure quidem posse, ad promittendum etiam iurato obsequium.

Thef. XXIV.

Ipsium quoque Jus Canonicum, cuius de hac materia doctrinae, uti iam antea monui, falsissimae sunt, ne quid gravius dicam, ac sanae rationi quam maxime contrariae, in *cap. XXVIII. x. de iurejur.* ubi iuramentum in actu legibus prohibito praestitum servandum praecipit, limitationem addit, modo sine vi & dolo sponte praestitum. Et in *cap. IV. x. de his que vi metusve causa &c.* expresse dicitur: ea, quae vi metusve causa fiunt, carere debere robore firmitatis, neque additur relaxatione ulla opus esse. Addatur *can. 22. C. XXII. qu. IV.* ubi satis clare docetur: Juramentum non ob hoc fuisse institutum, ut esset vinculum iniquitatis &c. et porro: eum, qui metum incussit, perituum esse, non eum, qui iuramentum metu exactum non servat: sunt quidem alia loca in corpore Juris Canonici, in quibus iuramenta metu praestita valida pronunciantur. vid. *cap. 8. x. de iurejur.* sed eiusmodi contradictiones in iure Canonico non esse infrequen-

quentes omnibus iuris huius peritis lucidum atque manifestum est.

Thef. XXV.

Ex hactenus dictis luculenter apparebit iuramentum metu praestitum invalidum esse, adeoque Doctores absque ratione ac ulla necessitate ad eius relaxationem provocare. Sed accidere potest casus, ut tertius quidem metum iniiciat, cum in finem, ut alteri, qui huius delicti particeps non est, promittam, annon hoc calu relaxatio locum habebit? Dico, nec tunc ad praestandum id, quod iuravi obligatum me esse, licet enim alteri per alterum, seposita iuris Romani disciplina, obligatio acquiri omnino possit, attamen legitimo modo hoc fieri debet, & vitium istud, quod illum, qui mihi metum intulit, impedit, quo minus ei obligatio ac ius ex tali promisso acquiratur, obstat quoque ei, qui ex iniuria mihi ab altero illata, commodum haurire cupit. Si vero ex metu imminentis cuiusdam periculi, tertio sponte aliquid promitto, ut a tali, quod metuo, periculo, ipsius auxilio me liberet, omnino ipsi obligatus sum. v. gr. si homines quosdam armatos conduco, ut mihi iter facienti contra latrones adsistant, sine dubio ex hoc

hoc pacto ipsis obligatus ero ; imo ingrati ani-
mi quoque, non solum perfidiæ crimen contra-
hit, qui in rebus angustiis constitutus largis pro-
missis alios in auxilium sollicitat ; post ubi eo-
rum ope periculum evasit, moras necere institu-
it. Pufendorf. *L. 3. c. 6. §. 17.*

Thef. XXVI.

Sequitur iuramentum dolo exactum, quod
relaxatione omnino opus habere communiter
Dd. statuere, nec tamen absque notabili contra-
dictione Strykius *Melet. III. c. 2. §. 17.* annota-
vit. Nam, verba eius sunt, concedunt fere om-
nes, iuramentum dolo elicited esse invalidum
& nullam obligationem producere. Struv. *d. diff.*
c. 2. §. 15. Rebhan. *diff. de relaxat. a jurament.*
præst. c. 4. §. 8. Joh. Jac. Geiger *diff. argent. de*
absolutione a juram. c. 3. §. 18. (uti etiam, si hoc
non concederent, ex rationibus a Pufendorfo
de I. N. & G. l. 4. c. 2. §. 7. Mevio *discuss. lev.*
inop. debit. c. 9. n. fin. aliisque adductis sufficien-
ter probari potest) & tamen requirunt relaxatio-
nem. Quæ duo, iuramentum invalidum & nul-
lum dicere, & tamen, id relaxandum esse, sta-
tuere, annon sint contraria, cuilibet iudicandum
relinquimus. Haëtenus Strykius *l. c.* ubi etiam
C ad

ad instantiam, ab exemplo Josuæ qui iuramentum Gibeonitis præstitum, etiamsi dolus eorum causam dederit, tamen servandum esse existimavit, delumtam, respondit.

Thef. XXVII.

Circa hoc iuramentum Grotius distinguendum putat, an certum sit, cum, qui iuravit, aliquod factum supposuisse, quod revera ita se non habeat, ac nisi id credidisset, non fuisse iuraturum, & hoc casu iuramentum non obligare statuit. At, si dubium sit, an non etiam sine eodem fuisset iuraturus, standum esse verbis credit, quia simplicitas quam maxima iuramento convenit. *d. I. B. & P. l. 2. c. 13. §. 4.*

Thef. XXVIII.

Sed, ut illo casu error obstitit, quo minus iurantem stringat, L. B. de Lynker *Resol. 117. p. 140.* vid. *infr. §. 32. seqq.* ita posteriori quoque hoc casu iuramentum non obligare certum est. Nunquam enim is, cui iuratum, probare poterit, iurantem etiam absque isto adhibito dolo fuisse iuraturum, quamdiu iurans hoc negat, & dolose ad iurandum se inductum dicit. Accedit, quod in eo, cui iuratum, pariter ac in illo, qui metum alicui iniecit, vitium lateat; sicut enim

enim omnis vis a contractu bilaterali abesse debet, ita quoque dolus, & si pactum, ad quod quis vi metuque compulsus, vitiosum & invalidum est, istud quoque eodem vitio laborabit, ad quod quis dolo inductus est.

Thef. XXIX.

Nec est, ut quis auctoritatem Juris Canonici, iuramenta metu & dolo præstita valida pronunciantis, & relaxationem exigentis, hic urgeat; præterquam enim, quod textum expressum de dolo elicitio iuramento hætenus invenire mihi non licuit: nam quæ loca a Dd. allegantur *c. 8. § 15. x. de iureiur. c. 2. § 4. de his qua vi metus-ve causa* &c. tantum de iuramento metu extorto loquuntur; etiam supposita hæc eius doctrina non tamen auctoritatem Juris Canonici, hoc casu nos stringere existimo, dum ipsius dispositio & ipsi naturæ rei & æquitati naturali e diametro est adversa. Unde & Strykius constantem optimorum Doctorum sententiam esse asserit, non aliter nos stringere ius Canonicum, quam quousque illud, quod disponit, æquitati est conveniens. Et licet Jus Canonicum etiam in foris Protestantium in materia iuramentorum imprimis sit receptum, attamen hoc intelligendum erit, in
C 2
quan-

quantum eius dispositio iuri ac æquitati naturali non est adversa, nec iniustitia ipsi subfit; ostensa ergo iniquitate, corrumpit eius obligatio. Neminem ex delicto suo commodum sentire debere, firma regula est, eum vero, qui dolose agit delinquere non solum contra leges civiles, quæ dolum ab omni contractu remotum volunt, sed & contra ius naturæ, aperto constat, unde facile conclusio sequitur, ex ipsius dolo commodum illum sentire haud debere, leges quoque non succurrunt decipientibus, & in dolo versantibus, sed deceptis. Probato ergo dolo, ut corrumpat obligatio ex tali promisso orta, necesse est, cessante vero obligatione principali, cessare quoque iuramentum tanquam eius accessorium, iam supra demonstravimus, igitur neque hoc casu, non magis ac in præcedenti, a iuramento relaxatione opus est.

Thes. XXX.

Dicis: Tale dolo elicitum iuramentum citra æternæ salutis dispendium servari potest, ergo servandum *c. 8. § 28. x. de iureiur.* sed respondeo: in cit. capit. 28. expresse additur restrictio; modo iuramentum sine vi & dolo præstitum, ut ita etiam ex mente Pontificis iuramenta vi, seu
metu

metu & dolo extorta corruant, etiamsi citra
dispendium æternæ salutis servari possint. Præ-
terea sub hac Juris Canonici Regula latet ar-
canum politicum Papatus, quod eleganter ostendit
Ill. Dn. Thomasius in *Fundament. Jur. Nat. & Gent. lib. II. cap. IX. §. 5. 6. seqq.* conf. eiusd.
Cautel. circ. præcogn. Jurisprud. Eccles. cap. 13. §. 2. ibique alleg.

Thef. XXXI.

Unde facile apparet, quid sentiendum sit
de *cap. 8. & 28. x. de iureiur.* aliisque capitulis,
in quibus ista fundata est regula, omne iuramen-
tum quod citra dispendium salutis æternæ servari
potest, servandum esse, nec opus fuerit pluribus
firmisque, quamquam haud longe quærendis
rationibus falsitatem huius prædictæ regulæ de-
monstrare. Quid quod ipsum Jus Canonicum
hanc regulam ipso facto evertat, nam si omne
iuramentum quod non vergit in æternæ salutis
dispendium necessario servandum est, iniquissi-
me conceditur absolutio a tali iuramento & re-
laxatio, hanc vero dum Jus Canonicum conce-
dit, eo ipso regulam istam, ut iam dixi, evertit.

Thef. XXXII.

Jam sequitur conclusio, quæ ita se habet:

C 3

Quia

Quia pactum sive promissum dolo elicitum nullum est, ergo & iuramentum tanquam eius accessorium, & quia nullum est, nulla quoque relaxatione opus habet, conf. circa dolum ex re & ex proposito diversimode disputantes Sichard. *ad Auth. Sacramenta puberum C. si advo. vend. n. 40.* Mudæ *de Restit. in integr. ad d. Auth. Mauric. de Restit. in integr. c. 122. n. 8.* Brunne mann. *ad d. Auth. n. 10.* Bachov. *in reor. d. t. Cephal. Conf. 208. n. 11. seqq.* Sed quid sentiendum erit de iuramento errore præstito? Pufendorfius hic distinguendum vult, utrum ad paciscendum quis per errorem fuerit motus, an vero error circa rem, de qua pactum initum est, versetur. Circa prius itidem putat dispiciendum, an res sit adhuc integra, an vero minus. Si ex errore ad paciscendum aut contrahendum fuerim impulsus, eumque re integra, & quando nihil adhuc fuit præstitum, deprehendero, æquum sane existimat, ut facultas poenitendi mihi concedatur; præsertim ubi præ me tulero, dum ad paciscendum accedo, quæ me causa ad hoc impellat. Verum, ubi res non amplius est integra, & ubi error patuerit, quando iam pactum est impletum, ex toto aut ex parte; qui erravit rescissionem contractus

tractus urgere non posse, nisi quantum alter ex humanitate velit indulgere, cenlet. *de F. N. & G. lib. III. cap. VI. §. 7.* Ast ubi error contigerit circa ipsam rem, de qua convenitur, pactum vitatur non tam ob errorem, quam quia legibus pacti non fuit satisfactum. *vid. plur. Pufendorf. l. c.*
 Thef. XXXIII.

Alii distinguunt inter errorem circa substantialia & accidentalia, alii aliter; sic v. gr. in contractu emtionis venditionis distinguunt, an error occurrat in *materia*, an in *forma*; an in *materia subjectiva* & quidem circa ipsam *personam*, an in *qualitate* eius: an in *materia objectiva* tum *corporis*, tum *pretii*. *Corporis* error respicitur tum *in se*, tum in *accessoriis*. Quoad *corpus in se* erratum est, vel in *substantia* vel *qualitate*, in *substantia* vel *tota* vel *in parte*.

Thef. XXXIV.

Quamquam vero hae distinctiones sua utilitate haud careant, interim tamen missis illis, primum fundamenti loco ponemus certam acubivis receptam regulam, quod error nocere debeat erranti, ergo qui ex errore contractum iniit, regulariter illum servare tenetur, nisi is, cum quo contraxit huic errori ansam praebuit, quod fit vel do-

lole,

loſe, vel absque dolo pariter ex errore; illo caſu contractus atque promiſſum ex errore præſtitum ob adhibitum alterius dolum nullum eſt, conſequenter etiam iuramentum iſti adiectum, quod eam ob cauſam nulla indiget relaxatione; hoc caſu propter errantis deficientem conſenſum tanquam principium obligationis promiſſum æque nullum erit, ergo & eius acceſſorium iuramentum ſcilicet. vid. L. B. de Lyncker *Reſol. 117.* ubi iuramenta errantem non ſtringere pluribus docet.

Theſ. XXXV.

Sed quid ſi alter paciſcentium ex errore quidem commotus contraxerit, erroris vero cauſa eſt tertius quidam altero, cum quo contrahitur, huius erroris plane ignaro. v. gr. Patriſamil. peregre verſanti falſo nunciatur equos ipſius domi periiſſe, quam ob cauſam circa alios emendos contractum inivit; ſed antequam traditio pretii aut equorum fieret, ſecus ſe rem habere comperit. Si quæ nunciata ſibi fuerant ſciente venditore tanquam conditionem, ſine qua non, ſuppoſuerit, utique cum Puſendorſio *loc. ſupra cit.* ſtatuendum, ad implendum contractum emtorem adigi non debere. Sed ſi ſupponamus,
emto-

emtorum quidem hanc conditionem animo habuisse, inscio tamen venditore, tunc omnino emtor ad implendum contractum, errore hoc non obstante, adigendum esse, cum conditio ista in mente retenta in præiudicium venditoris nihil operari debeat. Quin potius obtinebit hoc casu regula, quod error debeat nocere erranti non vero tertio, in quo nullum est vitium, quod impediatur, quo minus ipsi ius ex isto contractu quaratur; imputet enim sibi emtor, quod nuncio isti fidem habuerit, antequam de ipsius veritate plane fuerit convictus. Hoc casu ergo ex contractu, nulla erroris ratione habita, plena obligatio orietur, ergo & iusiurandum ipsi adiectum erit validum, ut adeo nullum relaxatio locum inveniatur, nisi forte in casu necessitatis, si scilicet salus publica id suadeat.

Thef. XXXVI.

Speciales hic enumerati casus exempli loco positi sunt, ut nobis occasio esset regulas istas, quas initio statim dedimus, generales applicandi, quare non erit necesse plures enarrare, quia quilibet facili negotio principia suppeditata ad alios obvientes, in quibus communiter a Dd. relaxatio desideratur, casus applicare poterit. Illud

D.

tan-

tantum addimus, quod iam ante etiam annotavit Stryk. *Mel. III. cap. II. §. 25.* nec praxi illam Doctorum sententiam omnino convenire. Ut plurimum enim citra exactionem relaxationis talia iuramenta statim pro nullis solent declarari. Ita, si quis alterum conveniat ex contractu, etiam iuramento confirmato, reus vero excipiat de dolo, metu, &c. non prius solet pronunciari: *das vor allen Dingen der Eyd zu relaxiren*, sed statim reus, si dolum, metum &c. probaverit, absolvitur. Et quamvis quibusdam in locis aliud obtineat, praxis tamen illa non uniformis est, ut adeo regula generalis inde formari nequeat.

Thef. XXXVII.

Nunc de relaxante agendum est, qui vel superior est iurante, vel par. Illi enim, cui aliquod ius ex iurata promissione quaesitum, liberum est illud remittere, & per consequens etiam iuramentum tanquam accessorium, uti ipsi liberum fuit promissionem iuratum acceptare. Ut hinc non minus instantiam patiatur illorum assertum, qui per hominem remitti iuramentum posse, absque negant cum Gratiano *Disc. forens. P. 1. c. 215. n. 61. & 63.* quam istorum, qui, ut supra diximus, ex iuramento principaliter Deo obligationem

tionem acquiri censent: si enim hoc esset, ei, cui iuratum est, neganda foret potestas remittendi iuramentum, quia per illam remissionem, ius, ut ita loquar, Deo quæsitum, Deo auferretur, quod tamen in nullius hominis potestate situm est. Superiores communiter distingui solent in ecclesiasticos & seculares, quid vero de hac distinctione sentiendum, paucis indicabimus.

Thef. XXXVIII.

Qui duplicem in Republ. statuunt potestatem, alteram civilem sive secularem, alteram ecclesiasticam, quarum una alteri non subsit, sed utraque summum exerceat imperium, merito specti sunt. Hi enim statum in statu formant, quod ad arcana politica Cleri papalis pertinet. Cum utique Ecclesia, i. e. multitudo Deo servitium, imperio civitatis, sive Reipubl. sit subiecta, neque per se constituat statum, quare supervacanea fuit ab omni tempore disputatio: an status Ecclesiæ debeat esse Monarchicus, uti Pontificii volunt, an Democraticus, an Aristocraticus, pro qua sententia a Protestantibus plerumque pugnatum fuit. Conferendus hic omnino Pufendorffus in commendabili tractatu suo *de habitu Religionis ad Rempublicam*.

D 2

Thef.

Thes. XXXIX.

Unus est in Republ. Imperans apud quem summa potestas residet, ceteri in Republ. degentes sunt subditi, cuiuscunque conditionis sint. Quia vero ipse Princeps omnibus negotiis, quæ in Republ. geruntur, haud par est, ideo Ministris opus habet, quos officiis certis præponit, ita v. gr. alii præsunt rebus Feudalibus, alii Cameralibus, alii denique aliis. Istud vero Judicium cui cognitio rerum ad religionem spectantium a Principe commissa, Consistorium audit, omnem vero, qua gaudet, potestatem, omneque Jus quod exercet a Principe habet, & quicquid agit, Nominè Principis agit, ex quo fluit, Principi competere Jus circa sacra & Religionem, quia si ipsi non competeret, aliis potestatem de iis cognoscendi ac iudicandi concedere haud posset; nemo enim plus Juris in alium transferre potest, quam ipse habet.

Thes. XL.

Ex his intelligere licet, quo jure Consistoriis adscribatur potestas relaxandi iuramenta, quando scil. a Principe commissum Consistorio est hoc relaxandi ius, alias non. Nam & a proprio Principis auditorio haud aliter exerceri potestatem hanc,

hanc, nisi commissam, constat. vid. Carpzov. *in Proc. tit. 3. art. 4. n. 29. seqq.* add. Pufendorf. *de F. N. & G. lib. IV. c. 2. §. ult.* Errant igitur, qui putant Principi quidem non competere ius relaxandi, bene tamen Consistoriis; si Principi esset denegandum, quo iure Consistorium hanc potestatem exercere vellet, cum alio, quam quod a Principe habet, iure non gaudeat. Latius hoc deducere possemus, si ex professo de iure Principis circa sacra agere constitutum nobis foret, sed quia, ut iam antea monui, tempus huic labori destinatum nimis breve est, ab aliis, quæ hic immisceri possent, merito abstinemus.

Thef. XLI.

Principi ergo competit potestas relaxandi ex iusta causa iuramentum per se validum. *vid. l. ult. D. ad Municipal.* Hoc assertum magna non opus habere probatione existimo. Subditi enim prius speciali nexu Principi ad obsequium obligati sunt, antequam se obligarunt alteri per contractum; non ergo potuerunt obligatione posteriori a debito antiquiore se liberare. Accedit, quod Princeps non solum Reipubl. sed & privatorum negotiorum summus sit Director, ut hæc etiam saluti publicæ & æquitati convenient; hinc,

D 3

si uti-

si utilitas publica & æquitas id postulet, obligationem quamcunque etiam perfectissimam dirimere potest. conf. Stryk, *Melet. III. cap. 2. §. 29.* Schütz *Coll. iur. publ. Vol. II. D. 8. th. 16. lit. A.* Schilter, *manuduct. phil. mor. c. II. §. 22.*

Theſ. XLII.

Supereſt, ut brevibus agamus de differentia inter relaxare iuramenta, & iuramenti effectum tollere, quæ quidem diſtinctio aliis magni momenti videtur, Principi poteſtatem effectum iuramenti tollendi, non vero illud relaxandi tribuentibus. Quid enim, aiunt, relaxare aliud eſt, quam tollere vinculum? ſed vinculum iuramenti tollere in nullius hominis eſt poteſtate, quam illius, cui quid iuratum eſt, qui remittendo iuramentum, eius vinculum ſimul tollit. Aut enim iuramentum eſt validum, aut invalidum: hoc caſu non adeſt vinculum, & ſic non opus eſt relaxatione, illo caſu nulla poteſtas eſt humana, quæ iuramentum in ſe validum & obligatorium reſcindere & annullare poſſit. Stringit enim iuramentum conſcientiam, cum Deus ut vindex invocatus ſit, ſi quis iuramento promiſſa non ſervaverit, a quo nexu iurantem liberare, eique vindictam divinam remittere nemo poteſt. Nec obſtat

obstat, Principi ius tollendi effectum iuramentorum competere, nam hoc ipsum a relaxatione toto cœlo differt, ibi iuramentum in vigore relinquitur, hic totum eius vinculum tollitur, quæ duo sunt diversissima &c. &c.

Thef. XLIII.

Enimvero, si quod res est dicendum, mihi sententia hæc, quæ Principi potestatem iuramentum relaxandi denegat, ius saltem effectum iuramenti tollendi ipsi tribuens, falsa ista hypothesi, de promissione Deo in iuramento facta, niti videtur, quam hypothesin tamen nec ipsi dissentientes per omnia agnoscunt, & quam in antecedentibus sanæ rationi ac naturæ iurisiurandi quam maxime contrariam demonstravimus. Si vero hæc hypothesi falsa est, distinctio quoque inter relaxare & effectum iuramenti tollere necessario corruet.

Thef. XLIV.

Id quod inde probo. In iuramento nulla Deo fit promissio, accedit modo promissioni alteri factæ, quare nullam obligationem producit, sed iam antea existentem solummodo confirmat, ergo iuramentum sine præcedenti obligatione non intelligitur, neque aliud vinculum inducit, quam

quam quod per promissionem iam antea indu-
ctum fuit. Si ergo vinculum obligationis ex
promissione alteri quaesita, a Principe ex iusta cau-
sa tollitur, iuramentum quoque, quia nullum
aliud vinculum habet, ipso facto corrui, ergo
falsum est, quod iuramentum in vigore relinqua-
tur sublata obligatione cui accessit; hoc asser-
tum enim praesupponit obligationem quandam
ex ipso iuramento ortam, nullam vero iuramen-
tum producere obligationem, iam supra demon-
stravimus.

Thef. XLV.

Nullum iuramentum striete loquendo, re-
laxatione opus habet, si enim invalida promissio
cui accessit, per se nullum est, si valida, iura-
mentum quidem validum quoque est, sublata
tamen a Principe ex iusta causa obligatione cui
accessit, sponte corrui, quod autem in anteceden-
tibus inprimis *th. 41.* tribuerimus Principi
potestatem relaxandi ex iusta causa iuramentum
per se validum, id ideo factum, ut clare appa-
reat, si opus foret speciali relaxatione, tunc il-
lam esse faciendam a nemine, nisi a Principe, er-
go nec a Clerico, nec a Consistorio, nisi ipsis
ex speciali gratia a Principe concessum sit hoc
jus;

ius; est enim ius validam obligationem rescin-
dendi, & alteri ius legitime quælitum auferendi,
particula maiestatis. Quare nec iudicii supremis
effectum iuramentorum hoc sensu, quo nos id ac-
cipimus, si scil. obligatio & ei accedens iuramen-
tum sine vitio sit, tollere licere, nisi prius requi-
sito Principe, putamus.

Thef. XLVI.

Equidem sunt, qui ius relaxandi iudicio su-
premo tribuunt, quia ipsum Principem repræsentat:
sed aliud est iuramentum vitiosum pro invalido
declarare, quod Judex propter iustitiæ administra-
tionem sibi commissam facere potest, & aliud re-
laxare & tollere effectum iuramenti nullo vitio
laborantis & validi: hoc certe tanquam nego-
tium maximi præiudicii, non nisi speciali man-
dato Principis fieri debere, sana ratio dicitur.
Non enim suprema iudicia constituta sunt, ut
omnia iura Principis exerceant, sed ut iustitiam
partibus litigantibus administrent, & hoc respectu
repræsentant Personam Principis; sed obligatio-
nem, rite ac legitime inductam, iuramentoque
confirmatam suo effectû privare, sane non pro-
prie ad administrationem iustitiæ pertinet, sed
est potius reservatum Principis, quod, nisi ex hu-
ius

E

ius

ius speciali concessione, nemo exercere potest. vid.
Stryk. *Mel. III. cap. II. §. 30.*

Thef. XLVII.

Licet autem hæc naturæ iuramentorum ac sanæ rationi quam maxime conveniant, hætenus tamen in alia omnia Juris Pontificii cum primis Doctores ivere, moti falsa illa, de qua iam diximus, persuasione, ac si iuramento promissorio non tantum jus quaratur Creditori, sed etiam Deo, iam autem non sufficere, quod creditori denegetur actio, hoc enim & potestatem secularem facere posse plerique Canonistarum concedunt, sed necessum esse, ut etiam ratione obligationis Deo quæsitæ relaxatio a Pontifice Dei Vicario petatur. Deinde finxerunt in iuramento singularem spiritualitatem, ideoque docuerunt, iuramentum esse speciem cultus divini, quare & adhuc notum proverbium: *Schwe- ren ist so gut als Beten*, ut hac ratione ad forum suum hanc etiam rem trahere possent, uti latius docuit Illustr. Dn. Thomafius in *Fundament. I. N. & G. loco supra tb. 30. citato.* Deinceps omni modo promoverunt Pontifices usum iuramentorum, ansamque superflua iuramenta exigendi & præstandi dederunt. Cum itaque hac ratione usus iuramen-

ramentorum frequens introductus, & homines ad servandum omne iuramentum, quod citra dispendium salutis aeternae servari posset, constricti essent, doctrinam de relaxatione iuramentorum soli Pontifici & Clero competente, proposuerunt; ut hac ratione in tanta iuramentorum frequentia undique venirent homines, & dispensationem ac relaxationem iuramenti praestiti pro magna pecuniae summa peterent, ac ita fiscum papalem egregie auerent. vid. Stryk. *l. c.* §. 6. 7.

Thef. XLVIII.

Inter Protestantes vero cum Principes iudicia quaedam ecclesiastica, vel potius mixta, quae Confistoria dicuntur, ordinarint, alienum a ratione non est, ad ea quoque deferri aliquando causas iuramentorum, cum de coetero nec Magistratus secularis, veluti Camerae Imperialis, nullae hac in re sint partes. Pro ut nec relaxationis nomen nostris in foris infrequens est; quam tunc adhiberi debere dicunt, quando lege ab initio nullitas iuramenti declarata est. L. B. de Lincker *in Comm. ad D. tit. de iureiur. p. 69.* Sic urphedæ ab inferiori magistratu extortæ relaxationem indulget imperialis Camera. *Ord. Camer. P. II. Tit. 24. Mynsinger Cent. VI. obs. 84. Gail. Lib. I. obs. 23.*

12. 5. Mevius *P. I. dec. 132.* Pariter cessione ad-
versus Constitutionem Electoralem Saxoniam
factæ, si iuramentum accesserit, cedenti relaxa-
tione succurrendum, tralatitium est. Philipp. *ad*
Dec. non. 28. obs. 1. in fine & si quæ huius
generis sunt alia, de quibus hic dicendi locus
non est, constituimus enim non nisi primas do-
ctrinæ huius lineas in præsentî dissertatione duce-
re, ex ipso rectæ rationis dictamine atque
naturali iure petitas.

T A N T U M.

*Praenobilissime et Consultissime Rassoii,
Amicorum optime,*

Quum variae eorum sint rationes, qui suum amicis officium praestant: peculiare mihi ego et proprias nunc esse intelligo, meritis TIBI honores praeclaramque virtutem gratuluro. Laudum quasdam quasi copulas conducunt multi, hoc est, vericulos hinc inde corrogant dicam? an emendicant? non desunt iis fautores scribuntque, aut jubent scribi, quae in alium quemque magis, quam laudandos, quadrant. Quod quidem boni ut nequaquam in video optimis hominibus: ita non placuit mihi in praesentia poeta esse, quam illud Tu minime omnium desiderares, Consultissime VIR, immo quam verissime laudes tuae fuci profus admittant nihil. Placuit tamen vel duobus verbis pulcherrima hac occasione & quanti TE faciam, & honoribus tuis quam delecter, publice declarare. Interest enim egregii publici, similes tui esse plures, optimique rem exempli arbitror, praeclara ingenia sua laude non fraudari. Itaque videor mihi vere de TE posse praedicare, cum TE extitisse in hac Academia semper, quem pauci forsitan imitentur, omnes tamen debebant certe, si inprimis, qui sacris Themidos operantur. Non vereor, ne temere quisquam hoc a me adfirmari autumat. Cognitus enim mihi es, & perspectus inde ab longo tempore, quum videretur TIBI in contubernio non tantum vivere mecum, sed alumnus etiam esse doctrinarum mearum, quas mirum est, quam cupide privatissima adeo TIBI opera tradi petieris. Cognovisti itaque illa, quae vix centesimus quisque conditionis tuae ad se pertinere existimat, disciplinarum fata, philosophiam omnem, & ejusque historiam, & quaecumque expectare a me poteras, singula in rem tuam sollicitè, curaque profus singulari maximeque laudabili vertisti. De moribus tuis politicis habeo plurima commemorare, neque commemorabo tamen, propterea ne modestiam tuam ledere quodammodo videar. Vnum patere, uti addam, integerrimum animum tuum, vitae rationem, ad decorum compositam elegantiam, officiorum promptitudinem, non potuisse non ut apud me, ita apud reliquos id efficere, ut unus ante alios, amore praecipuo dignus cernereris. Sed quo raptor. Consultissime VIR? Agam itaque

adhuc

adhuc paucis, quod potissimum agere constitui. Summam in utroque jure dignitatem ex animo TIBI gratulor, a DEO Optimo, Maximo, devote precatus, uti eam TIBI fortunare clementissime velit, & qui ejus in bonos omnes favor est, hoc efficere, ut pro tua copia plurimum ad publicam litterariamque rem fructus & emolumentū adferas. Vale & quod te certo facturum scio, ex postero tempore favorem mihi tuum conserva. d. Jenæ d. X. Nov. an. M DCC XXIII.

Gottlieb Stolle

Philos. Civil. Prof. Publ. Ord.

Wer des Irthums Schlacken will von dem reinen Golde scheiden,

Und zuvor erst alle Sätze an den Stein der Wahrheit reibt,
Der wird leichtlich allen Tand falscher Lehren klüglich meiden,
Weil er ohne Untersuchung nicht bey alten Lehren bleibt.
Dein Exempel, wehrter Freund, kan dies alles schön erklären;
Diese Deine nette Probe kan hiervon ein Zeuge seyn,
Worinn Du den falschen Wahn bey dem Eyde, bey dem
Schweren

Uns benimmst, und diese Lehre sehest in den klärsten Schein;
Hievor läst Altraa Dir eine LorbeerCrone winden,
Die sie ihren treuen Söhnen zum verdienten Lohne schenckt;
Denn sie denckt in deiner Ehr' ihren Wachssthum mit zu finden,
Und sie wird ihn kräftig mercken, seit Du Dich zu ihr gelenckt.
Fahre dann nun ferner fort Wahrheits Schätze zu entdecken.
Stürz den Glendrian vom Trohne, und setz die Vernunft
hinauf.

Dieses wird Dir ferner Ruhm in Altraens Reich ertwecken
So vollführstu mit Vergnügen Deinen ganzen Lebens-Lauf.

Hilse Nob. Dn. Doct. applaudere voluit

A. G. Schnarmacher,

Lüneb. LL. Stud.

6078

Jena, Diss., 1723

ULB Halle

006 623 158

3

~~Pub. 17. num. 7.~~
Pub. 17. num. 7.
1823, 4

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE
**RELAXATIONE IVRA-
MENTORVM**

P. 119.
QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO
GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE VVESTPHALIAE ET RELIQA

PRAESIDE

DOMINO
IO. CHRISTIANO SCHROETERO

IVRIVM DOCTORE ET PROFESSORE PVBLICO CVRIAE PROVINCIALIS
ATQVE SCABINATVS NEC NON FACVLTATIS IVRIDICAE

ADESSORE

PATRONO ET PROMOTORE SVO OMNI PIETATIS
CVLTV DEVENERANDO

PRO LICENTIA

SVMOS IN VTROQVE IVRE HONORES AC PRI-
VILEGIA DOCTORALIA RITE CAPESSENDI
PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISIONI SVBMITTIT

RESPONDENS AVTOR

IOHANNES HENRICVS RASSOVIVS

GADEB. MEGAPOL.

DIE XX. NOVEMBR. M DCC XXIII.

L. H. Q. C.

IENAE

TYPIS IOH. ADOLPHI MVLLERI.

